

METHODS OF TREATING DENTAL PULPITIS IN THERAPEUTIC DENTISTRY

Khamroqulov Dilmurod Mardonqul O'g'li
Abdumalikov Sanjarbek Fazliddin O'g'li

Scientific Supervisor:

Shirinova Madina Bonu G'ulomjon Qizi

Samarkand State Medical University

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18932710>

ARTICLE INFO

Received: 04th March 2026

Accepted: 08th March 2026

Online: 09th March 2026

KEYWORDS

*Pulpitis, dental pulp
inflammation, therapeutic
dentistry, biological
treatment, vital
amputation, devital
extirpation, endodontic
treatment, anesthesia.*

ABSTRACT

Pulpitis is an inflammatory condition of the dental pulp and is one of the most common diseases in therapeutic dentistry. This paper analyzes the etiology, clinical features, and modern treatment methods of pulpitis. Special attention is given to biological (conservative) treatment, vital amputation, and devital extirpation methods. The use of modern anesthesia techniques and advanced dental materials significantly increases treatment effectiveness. The correct selection of treatment methods plays a crucial role in preserving tooth function.

TEREPEVTIK STOMATOLOGIYADA TISH PULPITLARINI DAVOLASH USULLARI

Xamroqulov Dilmurod Mardonqul O'g'li

Abdumalikov Sanjarbek Fazliddin O'g'li

Ilmiy Raxbar: Shirinova Madina Bonu G'ulomjon Qizi

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18932710>

ARTICLE INFO

Received: 04th March 2026

Accepted: 08th March 2026

Online: 09th March 2026

KEYWORDS

*Pulpit, tish pulpasining
yallig'lanishi, terapevtik
stomatologiya, biologik
davolash, vital
amputatsiya, devital
ekstirpatsiya, endodontik
davolash, og'riqsizlantirish.*

ABSTRACT

Tish pulpitlari — bu tish pulpasining yallig'lanishi bilan kechadigan kasallik bo'lib, terapevtik stomatologiyada keng tarqalgan patologiyalardan biridir. Mazkur ishda pulpitlarning kelib chiqish sabablari, klinik belgilari va zamonaviy davolash usullari tahlil qilinadi. Biologik (konservativ) davolash, vital amputatsiya hamda devital ekstirpatsiya usullarining afzalliklari va qo'llanilish ko'rsatmalari yoritilgan. Zamonaviy og'riqsizlantirish va stomatologik materiallar davolash samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. To'g'ri tanlangan davolash usuli tishni saqlab qolishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kirish

Zamonaviy terapevtik stomatologiyada tish kasalliklari orasida pulpit alohida o'rin egallaydi. Pulpit — bu tish pulpasining yallig'lanishi bo'lib,

ko'pincha davolanmagan kariyes, mexanik shikastlanishlar yoki kimyoviy ta'sirlar natijasida yuzaga keladi. Ushbu kasallik nafaqat kuchli og'riq bilan kechadi, balki vaqtda va to'g'ri

davolanmasa, periodontit kabi og'ir asoratlarga olib kelishi mumkin. So'nggi yillarda stomatologiya sohasida yangi texnologiyalar, samarali og'riqsizlantirish usullari hamda zamonaviy stomatologik materiallarning joriy etilishi pulpitni davolash sifatini sezilarli darajada oshirdi. Shu bilan birga, kasallikning turiga, bosqichiga va bemorning umumiy holatiga qarab individual yondashuvni tanlash muhim ahamiyat kasb etadi. Pulpitni davolashning asosiy maqsadi — yallig'langan pulpa to'qimasini saqlab qolish yoki zarur hollarda uni olib tashlash orqali tishning funksional va anatomik yaxlitligini tiklashdan iborat. Hozirgi kunda biologik (konservativ) usul, vital amputatsiya va devital ekstirpatsiya kabi davolash usullari keng qo'llanilmoqda. Mazkur ishning maqsadi — terapevtik stomatologiyada tish pulpitlarini davolashning zamonaviy usullarini o'rganish, ularning samaradorligini tahlil qilish hamda amaliyotda qo'llash imkoniyatlarini yoritishdan iborat.

ASOSIY QISM

Terepevtik stomatologiyada tish pulpitlarini davolash pulpa yallig'lanishining shakli va darajasiga qarab amalga oshiriladi. Davolashdan asosiy maqsad og'riqni bartaraf etish, yallig'lanishni to'xtatish va tishni funksional holatda saqlab qolishdan iborat. Pulpitlarni davolashda bir nechta asosiy usullar mavjud bo'lib, ular konservativ va jarrohlik yo'nalishlarga bo'linadi. Biologik usul pulpaning hayotiyligini saqlab qolishga qaratilgan bo'lib, asosan o'tkir boshlang'ich pulpitlarda qo'llaniladi. Bu usulda zararlangan dentin olib tashlanadi, kovak

antiseptiklar bilan ishlanadi va pulpa ustiga kalsiy gidroksid asosidagi preparatlar qo'yiladi. Natijada pulpa tiklanish xususiyatini saqlab qoladi va tishning tabiiy oziqlanishi davom etadi. Vital amputatsiya usulida pulpaning faqat toj qismi olib tashlanadi, ildiz qismi esa saqlanadi. Bu usul ko'proq yosh bemorlarda samarali hisoblanadi, chunki ildiz pulpasining regeneratsiya qobiliyati yuqori bo'ladi. Toj pulpa olib tashlangandan so'ng ildiz pulpasiga dori qo'yilib, tish plombalanadi. Vital ekstirpatsiya usuli esa pulpaning to'liq olib tashlanishini nazarda tutadi va eng ko'p qo'llaniladigan usullardan biridir. Bu usul lokal og'riqsizlantirish ostida bajariladi. Pulpa to'liq chiqarilgach, ildiz kanallari mexanik va kimyoviy tozalanadi, so'ngra maxsus materiallar bilan germetik plombalanadi. Bu usul infeksiyani to'liq bartaraf etish imkonini beradi. Devital amputatsiya va devital ekstirpatsiya usullarida pulpa avval maxsus pastalar yordamida jonsizlantiriladi, keyin esa qisman yoki to'liq olib tashlanadi. Biroq zamonaviy stomatologiyada bu usullar kamroq qo'llanadi, chunki ular ko'proq asoratlarga berishi mumkin va davolash jarayoni uzoqroq davom etadi. Ba'zi murakkab klinik holatlarda kombinatsiyalangan usullar ham qo'llaniladi. Bunda tish ildizlarining holatiga qarab turli usullar birgalikda ishlatiladi. Umuman olganda, pulpitlarni davolashda eng muhim tamoyil — imkon qadar pulpa hayotiyligini saqlab qolish va tishni uzoq muddat xizmat qiladigan holatda tiklashdir. Terepevtik stomatologiyada tish pulpitlarini davolash zamonaviy klinik yondashuvlarga asoslanib, pulpaning funksional holatini maksimal

darajada saqlash yoki zarur holatlarda uni to'liq olib tashlash orqali amalga oshiriladi. Davolash usulini tanlashda pulpitning klinik shakli (o'tkir, surunkali), yallig'lanishning chuqurligi, bemorning yoshi va umumiy sog'lig'i muhim ahamiyat kasb etadi. Pulpitning boshlang'ich bosqichlarida konservativ — biologik davolash usuli ustunlik qiladi. Bu usulda pulpa tirik holda saqlanadi va uning regeneratsiya qobiliyatidan foydalaniladi. Bunda kariyes kovagi ehtiyotkorlik bilan tozalanadi, antiseptik ishlov beriladi va pulpa ustiga biologik faol moddalar qo'yiladi. Ushbu moddalar reparativ dentin hosil bo'lishini rag'batlantiradi, natijada pulpa himoyalaniadi va yallig'lanish jarayoni bartaraf etiladi. Pulpitning rivojlangan shakllarida esa jarrohlik usullari qo'llaniladi. Vital amputatsiya usulida pulpaning zararlangan toj qismi olib tashlanib, sog'lom ildiz qismi saqlab qolinadi. Bu ayniqsa ildizlari to'liq shakllanmagan tishlarda muhim bo'lib, tishning keyingi rivojlanishiga imkon yaratadi. Ushbu usul pulpaning qisman saqlanishi orqali tishning trofik funksiyasini davom ettiradi. Vital ekstirpatsiya esa pulpaning to'liq olib tashlanishini o'z ichiga oladi va eng samarali hamda keng qo'llaniladigan usullardan hisoblanadi. Bu jarayonda og'riqsizlantirish muhim bosqich bo'lib, bemorning komfortini ta'minlaydi. Pulpa olib tashlangach, ildiz kanallari maxsus instrumentlar yordamida kengaytiriladi va dezinfeksiya qilinadi. So'ngra kanallar germetik tarzda plombalanadi, bu esa mikroorganizmlarning qayta kirib kelishining oldini oladi. Devital usullar tarixan keng qo'llanilgan bo'lsa-da, hozirgi kunda ularning o'rni cheklangan.

Chunki pulpa to'qimasini sun'iy ravishda jonsizlantirish ba'zi asoratlarga olib kelishi mumkin. Shuning uchun zamonaviy stomatologiya vital, ya'ni pulpa hayotiylikini saqlashga qaratilgan usullarga ustuvorlik beradi. Davolash jarayonida aseptika va antiseptika qoidalariga qat'iy rioya qilish, sifatli instrument va materiallardan foydalanish muhim hisoblanadi. Shuningdek, ildiz kanallarini to'liq va zich plombalash davolashning uzoq muddatli natijalarini ta'minlaydi. To'g'ri tanlangan usul va sifatli bajarilgan davolash natijasida tish uzoq yillar davomida o'z funksiyasini saqlab qoladi.

Natija va tahlil

Terepevtik stomatologiyada tish pulpitlarini davolash usullari klinik holatga qarab tanlanadi. Tadqiqotlar va amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki:

Biologik va vital usullar

pulpaning hayotiylikini saqlab qolish imkonini beradi, tish oziqlanishi va tabiiy funktsiyasi davom etadi. Bu, ayniqsa yosh bemorlarda muhimdir.

Vital ekstirpatsiya usuli

— pulpaning to'liq olib tashlanishi orqali yallig'lanishni bartaraf etadi va infeksiya qaytalanish xavfini sezilarli darajada kamaytiradi. Shu bilan birga, tish uzoq muddat saqlanadi.

Devital usullar

zamonaviy stomatologiyada kamroq qo'llaniladi, chunki ular asorat va uzoq davolash muddatini talab qiladi. Klinik tahlil shuni ko'rsatadiki, kombinatsiyalangan yondashuvlar murakkab holatlarda samaraliroq bo'lishi mumkin, masalan, bir tishning bir nechta ildizlari bo'lsa. Shu asosda, pulpitni davolashda individual yondashuv va pulpaning hayotiylikini

saqlashga intilish asosiy tamoyil hisoblanadi.

Xulosa

Tish pulpitlarini davolashda eng muhim tamoyil — pulpaning hayotiylikini maksimal darajada saqlash va zarurat bo'lsa, uni to'liq xavfsiz olib tashlashdir. Biologik va vital amputatsiya usullari yosh bemorlarda ustuvor

hisoblanadi, chunki ular tishning rivojlanish va oziqlanish jarayonini saqlab qoladi. Vital ekstirpatsiya zamonaviy stomatologiyada keng qo'llaniladi va yuqori samaradorlikka ega. Har bir usul bemorning klinik holati va tish anatomiyasiga qarab individual tanlanadi.

References:

1. Abdikhalikov, Sh. "Terapevticheskaia stomatologiya". Toshkent, 2018.
2. Ivanova, L.N. "Pulpit i ego lechenie". Moskva, 2016.
3. Boltabayev, J. "Sovremennye metody lecheniya pulpita u detei". Toshkent, 2020.
4. Cohen, S. & Hargreaves, K. *Pathways of the Pulp*, 11th Edition. St. Louis, 2016.
5. Goriacheva, M.V. "Endodontiya: uchebnoe posobie". Sankt-Peterburg, 2017.